

SZARVASI LAPOK.

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

ELOFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 5 frt. — kr.
Félévre . . . . . 2 frt 50 kr.
Negyedévre . . . . . 1 frt 25 kr.

Egyes szám ára 10 kr.

MEGJELEN:

hetenként egyszer, vasárnap.

Az előfizetési és hirdetési pénzek, úgy a lap iránti részlet illető közlemények a szerkesztőhöz Szarvasra küldendők. Kéziratok nem adtnak vissza.

Hirdetési díjak:

Egy három hasábos petitor . . . . . 5 kr
Kétszeri közlésnél . . . . . 4 kr
Háromszori közlésnél . . . . . 3 kr
Többszöri hirdetéseknel engedmény adatik. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

A nyílt-térben minden garmond sor díja 10 kr

Az iparosokról az iparosokhoz.

Minden új intézkedés, mely akár az egész társadalmat, vagy kiválólág annak egy osztályát illeti, hullámozást okoz a kedélyekben, az életbe léptetett intézkedésekről vélemények tarkasága kavargat a felszínen, megbeszélésekre, vitákra szolgáltat alkalmat, míg végre a dolgok folyama zajtalanul haladhat az előkészített mederben.

Nem ritkaság, hogy új, nevezetes intézkedést, mely a dolgok menetében lényeges változtatást okozott, félve fogadtak azok a kiknek érdekében új intézkedés történt s a kik nem fedezték fel ama vezéreszmét, mely a felsőbb intézőket vezette, valahányszor az emberi társaságot osztályhivatás szerint erőinek összhangzatos működésére irányíták. Bizonyára sokan emlékezhetnek még arra, hogy a jobbagység lelkes felszabadítása, a jobbagyoknak nem csekély része által félve fogadtatott, nem merték hinni, hogy még velők is törődhetnének azok, a kik nagy házakban laknak! Sokan cselnek hitték azt az epochális tény s még azt a megszokott sanyarú állapotot is féltették; midőn pedig meggyőződhettek a nagy dolog valóságáról, még akkor is — nem emelkedve a vezéreszme magasiatára — némely része hozzá gondolta: „de csak balgák ezek az urak” — más rész azt mondta: „félnek tőlünk”, a kétkedők sugdosták, hogy nem kell nekik hinni! A meg szelidített oroszlanról nem tud az ember nem félni.

Valamely új intézkedésnek meg nem értése azonban csak serkentő arra, hogy azt az illetők értelmök készséges fejlesztése által igyekezzenek megérteni: korunkban már mindenki túl lehet azon, hogy féltene azt az állapotot, amiben panaszkodunk. A változást létesítő intézkedés indító okának megértése, vagy legkésőbb az üdvös következmény, elnémitja a ferde felfogásból származó félremagyarázatást. A selejtes vélemények, ócsárló, gancsoló szavak, roszaló ítéletek csak kezdetben vernek hullámot: a szemét áradáskor a felszínen úszik, áradás után pedig megtisztulva foly a víz medrében.

Az új ipartörvény életbe léptetése szintén jelentékeny hullámokat vert fel s számos magán vitára, megbeszélésre szolgáltat alkalmat nem csak a polgári, de minden osztály körében. S habár — mint minden új intézmény — szokatlan mederbe irányítja a dolgok menetét, ezuttal a józanabb résznél tagadhatatlan a jó benyomás s éppen nem tapasztalható a régihez való ragaszkodás. Találkoznak ugyan itt-ott aggodalmat jelentő, elégedetlenséget jelző kifakadások, de ilyenek mindenkor lesznek, mert a nagy betegnek már a gyógyítás is fáj. Az iparos osztály nagy beteg volt, mindennütt érezték a pangást, tespedést, vergődést,

társadalmi s erkölcsi hanyatlást. A gyógyítás alapjában kezdődik azon jelszóval: fejlesszük e téren is az értelmi erőt s megnyerjük a hatalmi súlyt! Közudatra jött más országok haladása által régebben igazolt ama igazság, hogy népek ereje a műveltség, hogy az értelmi erő fejlesztése növeli a nemzetek alapját, a vagyont, hogy a nemzet egyeteme nyer, ha bármely társadalmi osztály értelmileg fejlődik. Ezen értelmi fejlesztést czelozzák az ipar iskolák s így alapon elmaradhatlanok az alább röviden vázolt üdvös következmények.

Értelem érvényesíti az erőt, az értelmileg érvényesített erő vagyont szerez, azt becsületes uton gyarapítja s meg is tudja őrizni. Vagyon nyújt hatalmat, tekintélyt mert abban rejlik az eszköz, a korunkban mindent mozgató erő: a pénz. Az értelmes eddigelé is boldogult s alkalmat nyújtott a kevésbbé értelmesnek arra, hogy őt élelmesnek nevezze, mert hiszen ott működött sikeresen, a hol mások kevesebb életrevalóságot tanusítottak. Példa rá az, hogy a hol a takarékpénztár, mint új intézmény szerepelt, a kevésbbé értelmesek tartózkodók voltak s vonakodtak igénybe venni segédletét, s ezen vonakodást, tartózkodást az értelmesebb elem ott is a maga hasznára fordította. Az értelem megtanít helyesen élni a haladás intézményei s eszközeivel, érvényesíti az azokban létező erőt.

De az értelmi kiművelés érvényesíti a tehetség erejét is. Tagadhatlan, hogy sok tehetség nem érvényesült s nem érvényesül azért, mert nincs aki felfedezné s az előre haladásnak az útját kijelölné. A rejtett tehetség pedig marad nyers erő s az értelmi ügyesség előtti megsemmisül. A katona lehet bátor egvén, jó harcos, de ha nincs fölötte álló értelem, mely erejének érvényt szerezzen s irányt szabjon: minden más személyes tulajdonságai daczára kudarcot vallhat. A hol megvan az értelem fejlesztése, ott öntudatra lesz ébresztve a tehetség ott nem marad elrejtve az irány sem, a melyen előbbre törni lehet. Hiszen hogyan lett a mesterségből művészet? A tehetség erejének értelmileg való érvényesítése által. Minél több az öntudatra ébresztett tehetség s minél inkább van kiművelve a tehetség értelmileg, annál inkább érvényesül ereje s annál inkább fokozódik a verseny, a mely minden téren haladást jelent.

Az értelmi erő továbbá emeli a társadalmi tekintélyt. Éppen e tekintetben lehet ismételt panaszokat hallani, hogy az iparos nincs kellően becsülve, sem az értelmileg alatta — annál kevésbé az értelmileg fölötte állók által. — „Ha — ugymond egy panaszoló — olyan ruhát öltünk, mint valamely hivatalnok, bizonyos, hogy kigunyoltatunk, sőt megis rónak bennünket” No ez nem általános tapasztalat, mert a

vagyon e tekintetben is irányadó s régi nagy hibája az embereknek, hogy csak ott keresnek értéket ahol sikert látnak, ha ez sokszor értéktelen semmiséget is takar, de az kétségtelen, hogy másoktól való becsületesünk mértéke saját önértékünk s nem a ruhánk. Ha a ruhának megfelelő műveltségünk van, sem kigunyolva sem pedig megszólvánem leszünk. A ki érzi, hogy dolgait érti, s hivatását belöli, ama tudat emeli őt ön-maga előtt is s megszerzi számára a mások becsülését. Kicsoda nem illelné tisztelettel valamely hasznos dolognak értelmi szerzőjét, mesterét? Ha a siker imponál, még ha tisztán szerencse okozza is, bizonyára imponál az értelem, a műveltség, még ha feltűnő siker nem is koronázza az értelmesség becsületes törekvését. Az értelem növeli az egyén benső értékét s az értelmileg művelt osztálynak van tekintélye a társadalomban.

Az értelem fokozza végre az erkölcsi öntudatot, nem mintha mind az aki értelmes erkölcsösebb lenne, mint a kevésbbé értelmes, de a lelki mivelés által éniségének tisztább tudatára emelkedik, ezzel pedig egybe van kötve emberi méltóságának a tudata is, s ez nem engedi súlyedni. Tetteinek értelmesség birája lesz: öntudata felfedi hibáit, botlásait, — ez bünhődteletti egyszersmind. Az iskola, mint az életre előkészítő intézet irányt ad, felkölti az olvasási, művelődési vágyat, értelmi tökéletesedésre serkent, az értelmes pedig igyekszik önmagát megvédeni a salaktól. Az pedig igen fontos, hogy úgy az egyes egyének, mint valamely társadalmi osztálynak erkölcsi sulya legyen. A nemes irányban művelt lélek érzi, a történelem pedig hathatósan bizonyítja a nagyköltőnek ihlet szavait, hogy: minden ország támasza talpköve a tiszta erkölcs, — mely ha megvész: Róma ledül s rab-igába görnyed.

De éppen ez iránt hallottam aggályos szavakat s talán nem minden alap nélkül. Helyeslendő, — ugymondják — hogy az inasgyereket iskolába viszi a törvény, de féő hogy annyit meg nem tanulhatván amennyire szüksége volna. — többet tanul meg, mint amennyi üdvére válhatnék; vagyis, hogy ferde irányt vesz. Már pedig tudva levő dolog, hogy a félig tudós önmagának is és a társadalomnak is a veszedelme. A felszabadítottakat kellene iskolába vinni — mondják — ott kezdődnek az állami szigor mert ott kezdődik a romlás. Parancsot már nem tőr, a szabadság féktelenségé válik, az érettség helyett az éretlenség kezd irányadója lenni. Kész a rosz társaság a tapasztalatlant oktatni, s rosz helyekre vezetni. Az inas éveit kitöltött gyerek legénynek hizeleg, ha vélebb kamaszokkal viszonyba léphet, azok pedig pártfogás alá veszik őt — erszényével együtt.

Biz ez fájdalom így van, s itt volna

helye az ipartestületnek intézkedni s örködni. Első helyen a szeretettel való intés által; szeretettel mondom, mert ha egymég el nem romlott, de rossz hajlamokkal bíró egyén hibát vagy bűnt követ el, és látja, hogy a világ ezt róla feltenni még csak nem is merete, akkor önmaga lesz bírja önmagának és a hibát vagy bűnt többé el nem követi; de ha a hibát, vétkeket kiméltetlenül szeméi közé vágják, akkor föltámad az önszeretet, részrehajló bírja lesz a ténynek és az egyén hibáira, bűnt bűnre halmoz. csak hogy eltakarja az előbbieket. Hiszen az ipartestületnek önmaga iránti kötelessége a bajokat orvosolni. Az olyanokkal szemben pedig, akiknek magaviselete feltűnően rossz, s másokat is méltelyez, a testület szigorú eszközöket alkalmazhatna: társulati megintést, büntetést, — amit természetesen megelőzne a szigorú örkődés, mint a mily örkődést respektálnak a főiskolák növendékei.

Az állam megtette azt, amire égető szükség volt; a meddő viták helyett azok, akiknek érdekéről szoltunk fogadják reménytel az orvoslást. B.

A szarvasi főgymnasium nagy áldás.*)

T. Komlós, okt. 30. 1884.

Áldás legközelebb Szarvas városára nézve, amennyiben annak közönsége fiait helyben taníthatja, neveltheti, ha úgy tetszik mind a nyolcz osztályt is végeztheti velök, mint azt több értelmes gazda Szarvason hősiesen eszeleksi. Ily képzet és végzet fiatalokból lehet aztán idővel jóravaló családfejeket, presbytereket és városjelöljőket várni. Ez mindeu esetre nagy előny annyiból is, hogy sok idő, költség és fáradság van megkímélve ez által, mely a távolabb lakó szülőket terhel, azonban az is nagy megnyugtató szolgálhat, hogy fiaim minden léptét, tudományokban és erkölcsökben való haladását napról napra éber figyelemmel kísérheti. A felől sem szabad megfelekedni, hogy a főgymnasium révén minden esztendőben több ezer forint foly be Szarvasra, mi különösen a szegényebb sorsu osztálynak, kereskedőknek és iparosoknak nem kis segítségül szolgál. Tudják ezt az illetők. Éppen azért örülnek is midőn a szorgalom ideje beáll.

A főgymnasium nagy áldás a békési Esperességre nézve, amennyiben általa a vallásosság és közművelődés körében évről évre terjed. Ez nemis lehet másképen. Hisz ahol a vallásosság és tudomány fáklyája magasan lobog, kell hogy ott az ügyesség életrevalóság, ipar, józanság és becsületesség is mind nagyobb tért foglaljon el. Nem ok nélkül hivatkozott tehát boldogult Deák Ferencz is a békésmegyei népre mint tekintélyre. Hiába ahol

* Főgymnasiumunk önzetlen barátjától, ki a főgymnasium anyagi és szellemi reconstructójának nagy művét vezette az ötvenes években, örömmel közöljük e sorokat bizonyosságául annak, hogy a tanács e nemes harcossá még folyton ifjú erővel bír, s az nevelés szent ügye mellett Szerk.

TÁROZA.

Gyakran mondám — — —

Gyakran mondám, hogy szerelmes
Soha, soha nem leszek.
S ime egy kis szőke leány
Meghazudtolt engemet.
Szemeiből egy mennyország
Boldogsága int felém.
Ily fennköltnek, ily dicsőnek
A lányt soh' se' képzélem.
Lelkem most egy vésztes tenger,
Mely csak akkor csendesül,
Ha e szívnek, e kebelnek
Égő vágya teljesül.
Oh lány bizony rabod vagyok
Egyedül csak rajtad áll,
Hogy életem boldog legyen,
Vagy lesujtsd a halat.
Szerezz, szeress! derítsd fel
Lelkem sötét éjjelét,
Te gyógyítsad, te teheted,
Lelkem sajtó mély sebet.
Lelkem sajtó sebeire
Gyógyító ir nem akad,

Csak szerelmed adhat erőt
Feledni a multakat.

Ij. Mihályi József.

Adalék helyneveink magyarázásához.*)

(Földrajzi tanulmány.)

(Vége)

Hogy a fok a vizek elnevezésénél a fakad szó gyökével azonos, azt már ma határozottan állíthatom. Már Sándor István megjegyzi, hogy fok exitus aquarum, s csakugyan a fok név csak ott fordulhat elő ahol folyóból kifakadó vizről van szó. Így értjük meg hogy a Sió-fok, a Balatonból kiszakadó síó. Így fogjuk megérteni a sok hely- és víznevet, melyek folyókból vannak képezve, például: Mirhó-fok, a Tisza kiszakadása, a Sárkány-fok, a Körös kiszakadása a Berettyó felé; Tó-fok a Tisza kiszakadása, a Nagytóba Csépa mellett; Dráva-fok, Hoszú-fok, Gyepes-fok, Lassufok, Vízok, Foktő, Fokor, Fokvár és számtalan más.

A mesterséges vízmedreket közönségesen csatornáknak nevezzük, a nép szereti a sánsak mondani, a kisebb csatornák pedig árok nevet

* Megjelent a szarvasi főgymnasiumi 1884-ik évi évtizedében. Szerk.

A szarvasi főgymnasium nagy áldás a magyar államra nézve is, amennyiben határozottan magyar, értelmes és józan, becsületes és tevékeny polgárokat nevel. Ez nem pusztá állítás, hanem komoly valóság, mi felől az élet bár kit könnyen meggyőzhet.

Mindezekből önként következik, hogy a szarvasi főgymnasiumot minden ponton és alkalommal mennyire csak tőlünk legjobban telik, segítyezzük. Tegyük ezt azok is, kik ez előtt ott tanultak, most pedig hol egyházi hol politikai téren áldásosan működnek.

Horváth Sámuel.

Ujdonságok.

— A postai csomagok Bécsben f. évi október hó 1-jétől kezdve a címzettnek a házhoz kézbesítetnek. Hogy tehát a fogyasztási adó alá eső cikkek illeteke nehézségnélkül kiszabható legyen, szükséges, hogy a csomagoknak a fogyasztási adó alá eső tartalma a göngyöleten és szállítótevelen oly mennyiségek szerint neveztessek meg, hogy eszerint a fogyasztási adó kiszámítható legyen például: 4 liter liqueur, 6 kgr mahahus, 2 drb faczan stb. A fogyasztási adó alá eső tárgyak minden postahivatalnál megtekinthető.

— Evenkint milyen népessége volt a szarvasi főgymnasiumnak Szarvason lete óta ötven éven át? Feleletül szolgáljon a következő kimutatás: 1837/2: 160, 1837/6: 141, 1837/7: 141, 1837/8: 136, 1837/9: 120, 1837/10: 123, 1847/1: 85, 1847/2: 101, 1847/3: 191, 1847/4: 93, 1847/5: 136, 1847/6: 189, 1847/7: 142, 1847/8: 110, 1847/9: 89, 1847/10: 89, 1857/1: 107, 1857/2: 148, 1857/3: 163, 1857/4: 153, 1857/5: 209, 1857/6: 209, 1857/7: 242, 1857/8: 293, 1857/9: 285, 1857/10: 312, 1867/1: 331, 1867/2: 356, 1867/3: 338, 1867/4: 377, 1867/5: 414, 1867/6: 453, 1867/7: 468, 1867/8: 468, 1867/9: 449, 1867/10: 438, 1877/1: 425, 1877/2: 421, 1877/3: 413, 1877/4: 426, 1877/5: 425, 1877/6: 471, 1877/7: 457, 1877/8: 468, 1877/9: 465, 1877/10: 495, 1887/1: 518, 1887/2: 569, 1887/3: 525, 1887/4: 469. Tehát összesen ötven év alatt 14722, ebből esik az első évtizedre: 1834—1844-ig evenkint átlag 119, a második évtizedre: 1844—1854-ig 132, a harmadik évtizedre: 1854—1864-ig 297, a negyedik évtizedre: 1864—1874-ig 437, az utolsó ötödikre: 1874—1884-ig 486. A teljes ötven évre évi átlagos számul 294 jó ki.

— Iparos segédek és tanoncok összeírása.

Az ipar törvény értelmében a tanoncok és segédek összeírása, azoknak szerződésel és munkakönyvvel való ellátása a szolgabírói hivatalnál hetek óta erősen folyik. Eddig összeíratott 245 segéd, 159 tanoncz. Pár nap alatt hihetőleg az egész munka be lesz fejezve.

— A rennei szemben. A cholérára vonatkozólag városunk a legerélyesebb intézkedéseket megtette. Minthogy azonban az a magánosokra ki nem terjed, saját jól felfogott érdekük kívánja, hogy a cholera elleni majdnem egyedül észiravezető belisztaságot és rendes életmódot érvényesítsék. Erre vonatkozólag jövő számunkban közölni fogjuk övő rendszabályokat.

nyernek. A gyakori sziget és köz szavak összetételeiről nem szelünk.

A vízenyős helyek elnevezésére a magyar-nak a mondotakon kívül rendkívül sok szava van még, melynek pontos meghatározása nagyon kívánatos volna. A legközönségesebb törét, mocsár elnevezéseken kívül a többek közt előfordulnak ezek: fertő, lép, lápos, sár, ré, hany, hanyag, fenék, zsomsombék, zsombikos, halad, turján, örjeg, csincse (dsinda, gyíngya), bara. Például így vannak alkalmazva: Vargafenek, Hattyásfenek, Alsófeneklap, Kopáncsicsom, Kertalatt való halad (Füzes-Gyarmat, Gacsári krónika), Csincse (Mező Keresztesnél Borsódban). A tavak nevei közt a Lamos tó, vizes, sáros, lucskos, a Gyálpár vagy Gyopár tó terjedelmes tavat jelent, mely réttel van összeköttetésben. A folyó vizeknél a kiszélesült helyeket úgy látszik b6-nek nevezték s így lesz Tisza Bó, a kerek tavakat s folyó szakaszokat Kúru, Kőrü, Kiri-knek s így támad a Tisza Kőrü s több helyen előforduló Kiritó.

Végül lássuk minő elnevezést nyer a folyók torkolata? Itt felváltva két kifejezést találunk a torok és tót: az általánosan elfogadott irodalmi

— **A kereskedelmi tanoncok iskolája.** A törvény értelmében immár városunkban minden iskolában rendszeresen megkezdett és folyik a tanítás, egynek megkezdéséről azonban nincsen tudomásunk, értjük a kereskedelmi tanoncok iskoláját. Igaz, hogy e tekintetben még törvény nem intézkedik tüzetesebben, de annyi áll az 1868. évi tanügyi törvény szerint is, hogy ha a földműves, ipáros stb. gyermekét 15 éves koráig iskoláztatni köteles, köteles arra a kereskedő is. Ha tehát városunk kereskedelmi csarnoka a kereskedelmi iskola szervezéséről, abban a tanítás megkezdéséről nem gondoskodik, akkor a kereskedelmi tanoncok az 1868. XXXVIII. évi törvény értelmében a községi ismételt iskola látogatására lennének kötelezve. Gondoskodjanak tehát az érdekeltek, hogy ez az eset be ne álljon.

— **Másodtermés.** Práznovszky Ferencz segéd-szolgabíró kertjében egy almafa másodtermést hozott ezidén. Ez bizonyítja, hogy ezidén hosszú kellemes őszünk volt.

— **Községi orvoscsoport.** Szentandrás községi orvosul Dr. Simkovicz György urat városunk szülöttjét választá. Ő eddig Batonyán működött s ott közkeletűségnek örvendett. Legyen új állásán általunk is üdvözölve.

— **Hymen.** H. Marsal János derék iparos eljegyzé Hézer István szinte helybeli iparosnak bájosa leányát Hézer Mari kisasszonyt. Őszinte jó kívánatainkat fűzzük köztök frigyükhöz.

— **Táncpróba.** Dobos Adolf táncmester tanítványával jövő szombaton nov. 29-én a Barány vendéglő nagytermében táncpróba-bált fog rendezni. Úgy halljuk, hogy ott a kicsinyek mellett mulathatnak a nagyok is.

— **A pozsonyi Ev. Egyh. és Isk. irja:** „A nemeslelkűségnek korunkban, fájdalom! igen ritka bizonyosságát adta nekünk. Török József czepléni ág. hitv. evang. lelkész és pestmegyei alesperes ur, midőn Michaelis Vilmos pozsonyi ev. lyceumi igazgatót valóban megható levélben aziránt kereste meg, „legyen szives utánna nézni, illetőleg utánna nézetni, hogy a pozsonyi theológián 1862–65-ig töltött idő alatt mitéle és összességint mennyi jótéményben részesült? A jótémény — úgy mond — halála kötelez, s ezt le is akarom róni. Az összegeket azon alapnak akarom megérteni, melyhez névszerint tartoztak, még az összegek kamatait a lyceumi tanárok nyugdíjalapjának szántam.” T. olvasóink emlékezni fognak, hogy az itt megnevezett nemeslelkű adakozó a mi főgymnasiumunkat is hasonló jótéményben részesíté. Ha a mi főiskolánk tanítványait a hála e nemesített követésére ösztönöznék, akkor a tanárok illojizása és nyugdíjaztatásának kérdése rövid időn megjelene odiva. A hála kedves áldozat Istennek, ő áldja meg a nemes tetteit!

— **Jelentés vetéseink állásáról.** November elejéről a földművelési ministerium közlönye meggyénkre vonatkozólag jelenti: Békésmegye csabai, békési és orosházi járásában az őszi vetése még mindég folyamatban van, a korai vetések hiányosan keltek; a tengeri kielégítő termést adott, ellenben a takarmányrépa nem. A szarvasi járásról a jelentés nem szól. Mért, azt nem tudjuk!

szó: torkolat nem fordul elő, A hányszor tehát a helyneveknél e szó tő előfordul, ott mindannyiszor keresni kell valami vízfélének torkolatát, az az egy víznek a másik vízbe való ömlését, be szakadását. Lássunk egynéhány példát: Marczaltó (Veszprém), Zsitvató (Komárom), Nyáradtó [Maros torda] mind hasonló folyók torkolatainak jelzése. Ároktó (Borsód) alkalmasint valami régi árok (ásás, csatorna) lehet magának a Csörz árkanak a Tiszánál való kapcsolatánál, Mező-Tur határában Tur tó, a Berettyó torkolatánál fekvő térség, a Berettyó régiebb nevétől a Turtól így elnevezve. A Berettyó parti községek most is Turtól neveztetnek így Mező-Tur, Turkevi Tur-pásztó, Turked (szőlő Turkevi mellett) Foktú inkább Foktő Pestmegyében a Vajásfok Duna egy szakadéktól vette nevét, melynek tövének fekszik A régi hely elnevezéseknél a tő nagy szerepet játszik. Jernei „Magyar nyelvkiecskek Arpadékkor-zakából” című művében rendkívül sok ily szóösszetétel található A torok elnevezés gyéribben fordul elő, így: Zsitvatorok (felváltva Zsitvató helyett) Vajastorok Pestmegye, Tératorok (ér, mely összeköti a Tiszát a Hold tavával Csongrád megyében), Sebes-Körös-torok (örvény

— **Katonai lovak** vásárlása. A Debreczen honvédezred parancsnokság nov. 23-én Gyulan reggeli 8 órakor, Csabán nov. 23-án reggeli 8 órakor, nov. 31-én Mezőberényben d. u. 3 órakor, nov. 26-án Szarvason reg. 8 órakor, 28-án reg. 8 órakor Orosházán a község háza a honvédség számára tiszti és közönséges katonai lovakat fog az üzerek mellőzésével és közvetlenül a tenyésztő gazdaközönségtől vásárolni. A lovak kellei, hogy legalább 165 cm. magas 4 fél-7 éves koru nyereg alá való, erős csontu könnyű járasu és jó szemű legyen. Felhivatnak tehát az eladni szándékozó lötenyésztők, hogy lovaikat a fentebbi napon a katonai bizottság elé felvezessék és magukat mindenestre a szükséges lövellel is ellássák. B. Csaba, 1884. nov. 16. A békésmegyei gazdasági egylet.

— **Katalinbál**esz Gyulan, melyre a meghívók már szétküldtek. A rendezőség a megye különböző részéből Gyulan összpontosuló, már a közéletben is szereplő ifjúságból alakult. A meghívó következőleg hangzik: Meghívó. Békés-Gyulan, 1884. évi november hó 25-én a b. gyulai fiatalok nevében Békésmegye közkórhaza javára a megyeház termében zártkörű „Katalin bál” rendezünk. Christó Miklós, Dainel Lajos, Fabry Sándor, Haviar Lajos, Józsa Pál, Lukács Endre, Nagy Tamás, Ökrös Lajos, Rusnyak Lajos, Schiller Károly. Belépti-jegy: személyenkint 2 frt. — Karzatjegy I-sorban 3 frt. II-ik sorban 2 frt. Kezdeté 8 órakor. Jegyek előre válthatók a bál napján Nagy Ferencz könyvkereskedésében d. e. 8-tól d. u. 4 óráig. A jótékony csel érdekében tett felülfizetések közönettel fogadtatnak és hirtalpig nyugtaztatnak.

— **Üj meyebizottsági tag.** Városunk második kerületében megválasztott tagul nov. 17-én szavazattöbbséggel Práznovszky Ferencz segéd-szolgabíró választatott meg.

— **Kinevezés.** Bozsó Mariska a szentandrásai társulati leányiskola tanítónője rendes tanítónőül lett kinevezve Sziget Csépre Csepel szigetén.

— **A magyar festőművészetnek** egy új, szép telepe nyitott meg mult vasárnap Budapesten. Ha bár zaj nélkül történt ez: mert nem tartattak ünnepélyes megnyitó beszédek, lakoma sem; de azért emlékezetes marad e nap a magyar képzőművészet történetében. Benzur Gyula híres művészünk, mint igazgató és 12 ifj. növendék vonult be az új csarnokba, amilyen eddig nem volt nálunk. Pár év előtt merült föl az eszme, hogy legyen ilyen intézetünk is, hogy a festészetre tehetséggel s hivatással bíró ifjaink ne kénytelenitessenek Bécsbe münchenbe vagy Párisba menni. Trefort minister karolta fel ezt az eszmét is és keze alatt gyorsan megvalósult az is, mint sok egyéb; ő építette fel a szép és igen czélszerű csarnokokat. Ő hitta meg Benzurt igazgatónak s gondoskodott megfelelő fizetésről.

— **Szerencse fia.** A vöröskereszt egylet sorsjátékának közelebbi húzása a kalmával, az 50 ezer frtos főnyereményt Czifra Mihály gy. sz. miklósi kereskedő nyerte meg a 3719. sorsszámu és 42. nyerőszámu sorsjegyel.

— **Vasúti baleset** történt a mult héten az (Békésmegyében). Ezekből látjuk, hogy a torkolat eredeti elnevezése a tő és t o r o k.

Feladatunk volt rövid szemlélt tartani vizrajzi helyneveink felett. Érezzük azt, hogy dolgozatunk nem teljes, hogy még sok olyan elnevezés van különösen a sárréteken, mikre közelebből kiterjeszkednünk kellett volna, nem is tart jelen értekezésünk igényt arra, hogy rendszeres dolgozatnak tekintsek, mert egy ilyen, számára még igen sok felőltni való anyag kínálkozik. Haladatos tárgy kikutatni igazi értelmét az ilyen helyneveknél: B é r, b e r e (Egyházasbér, Berhida, B rtót) B o r (Bélbor, Hegyes bori derék, Borbánd, Borfő, Borszó melyekben a b r szó aligha azonos a borital szavával). C s e r, c s e r e (Cserő Cserőkőz, Cserhida, Csertelek, ezekben is aligha kell mindig a cserfát) é r t e n i, C s o k, c s o h (Csokfalva Csokaj, Csotele, Nagy Csokos és Kis Csokos Csokos). G y á n (Borosgyán; Mezőgyán, Kőtegyán, Vizesgyán, nem-e a pogány Janus vezér neve lapang bennük), K e d k e n d (Hekend, Tarked, Turked, Görcsi-kendhely, Szarvaskend) K á l K á l a (Köves Kál, Nagy-Kalló) K e s z i (Duna-Keszi, Buda-Keszi) L á z, (Nagyfaz, Vámosgláz, Lázhegy) M á l (gyakori pótlónév a szőlőhegyek elnevezésénél,

Arad Csabai vast-vonaton. A nagy köd miatt az Lökőshaza mellett az omnibus vonat a tehervonatra átközött. Szerencsére emberélet nem esett áldozatul.

— **Ő felsége** saját arczképét aláírásával együtt megküldte M u n k á c s y Mihály nagyhírű művészünknek Trefort minister utján azért az igen becses albumért melyet Munkacsy utóbbi ittlekor szintén Trefort minister utján a királynak felajánlott. Ebből is látszik, hogy Ő felsége kegyesen fogadta Munkacsy vazatait.

Figyelmeztetjük tiszteit olvasóinkat a két jönevű cég: Stein M. Hamburgban és Valentin és társa Hamburgban a hamburgi pénzsorsjátékra vonatkozó hirdetésére, mely kétségkívül felkölti a közönség figyelmét és mindeniknek alkalmat nyújt hogy csekély kiadással szerencsésjét megkísérlte.

Irodalom és művészet.

— A „Képes Családi Lapok” 8. szám tartalma; Ebben jöttél a házhoz elbeszélés írta Szépfaludi Ö. Ferencz (folytatás) — Duduj neje költemény Baraczy Sándortól. — Margit elbeszélés írta Török Endre. — O. p. 11 rajz írta Szomoró Károly (vége) — Rózsa Daniel kapitány (A szegedi boszorkány pörök aktáiból) írta Koczor Sándor. — Megmenive (elbeszélés — képekkel folytatás) (Gersdorff A. után, közli Kondor Lajos. — Heti tárcza. (Gr. Lonyai M. és Horváth C. írta Senger János. — A két cimzora. (A nagyvárosi életből) Szabás Lejostól — Színházi esték Basillótól. — Képmagyarázatok. — Gondolatok — Mindenféle — Humor.

Képeink: A kis inyencz. — Az első diadal. — Rubens halála.

Melleklet: A „Scarpa Rachel” című regény 113-128 oldala.

A borítékon: Heti naplár. — Sakk-talány. — Szótágtalány. — Talányok megfejtése. Megfejtők névsora. Ajánlatok. — Szerkesztői pöst. — Jutalmi szelvény Hirdetések.

Előfizetheti: Mehner Vilmosnál, Budapest IV. ker. papnövelde utca 8. sz. Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

A „Magyar Háziaszony”. Az e cím alatt Budapesten megjelenő háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilapnak, mely a magyar gazdaszónyok országos egyletének hivatasos közlönye, — előfizetési ára egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Előfizetheti legczélszerűbben postautalvány által a „Magyar Háziaszony” kiadóhivatalához Budapesten, váci körút 20. — Mutatványszámok ingyen küldetnek mindazoknak kik a kiadóhivatalhoz ezekért — legczélszerűbben levelező lappal — fordulnak.

A legújabb szám következő változatos tartalommal jelent meg:

Miként válik a gyermekből öreg ember. Dr. Grósz S-tól. — Büszkeség — Háztartás. Egy fontos háziállat hízalása. Németh Dezőnétől. — Egészségügy. A nő orvosi szerepe. Nemeskéri Kis Pálné szül. Szapáry Vera grófnőtől. — Könyvhaszn. Heti étlap. Hogyan főzzünk süssütk. — Hasznos tudnivalók. — Csarnok. A magyar konyha külföldön. Vértés J-tól. — Kölömfélék. — Irodalom és művészet. — Színház és zene. — Eljegyzések. — Esküvők — Apróságok — Gondolatok. — Kérdések — Feleletek. — Talányok — Megfejtések — Szerkesztői üzenetek. — Kiadóhivatal postája — Heti naplár — Hirdetések.

mind az Ermelleken, mind a hegyalján. Előmal-Dudolómál, Csermal, Rózsamal, Mályi stb). Mand (Dormánd, Igmánd, Simánd) M e g m e g e (Kert meg. Révmege) M e n d, Mend (Körmend, Csömend, Csermend) M é r (Bagamér, Budamér, Felmér), Nyul (Nagy és Kis Nyul, aligha egy a nyul vaddal) O s z l ó (Poroszló, Bogyiszló, Doroszló), P ó (Pusztá Pó, Póhalom, Póhamara, talán pohó összevonása s jelentené az emelkedettebb háttas helyeket), S z á d (Bkszád, Szada), T e k (Béltek Teke, Tekeháza), V é s z, v e s z e (Vesztő, Vesehidja, Veszérdő, Veszizusztá).

A magyar nyelv történelmi szótára munkában van, reméljük, hogy ott kilesz derítve értelme sok olyan szónak, mely felett még ma homály borong. Teljes tájékozást régi nyelvkiecsünk felett csak akkor nyerhetünk, azért ha e nemű magyarázó kísérleteinknél itt ott tévedünk, mentse ki benünket az adott helyzet. Ha azonban bármi csekély megfejtésünk sikerültnek fog találtatni, az elismerést, fáradozásunk legedesebb jutalmának fogjuk tekinteni.

Megjelent a „Gondúzó” 9. száma a következő változatos tartalommal: Székely tamad: Székely bánja történeti regény P. Szatmáry K-tól folyt. — Izsák, regény írta Kazár Emil folytatás — Tünnés Benedek A-tól — A club. regényes korrajz írta Mikszáth K-tól. — Palkó vitez. regény írta Margitay Dezső folyt. A parasztrófia társadalmi regény Sziklay J-tól folyt. Rontó Pal verses regény írta Gvadányi J. 1793-ban folyt. Ki lesz az örökös Hartman-Plön regénye, magyarosította Martoffy F. folytatás. Őszi napsugár, karcolat Vészy Ö-től. A boríték tartalma: Haz es tüzhely Hideg csokoládé 6 személyre, borsó, bab, és lencse, hajfényesítő, hideg mustár mártás: — Kertészet. December havi teendők a konyhakertben. — Vegyesek. Egy vid ki lapban. Egyenesen. Egy képzőművész ember. Egy éleces ember. Nem értjük. Az egyetemen. Ki a hecsültesebb. Jól megfelelt. Egy ur elküldi inasát. Könyvértékesítése. — Talányok talányfejtők szerkesztői pósta. Figyelmeztetjük olvasóinkat a szép kiállítás s kitűnően szerkesztett „Gondúzó”-re melyből a kiadó szívesen szolgál mutatványszámokkal A „Gondúzó” megjelen minden vasárnap három sűrűen nyomtatott iven, felívnyi színes borítékkal. Előfizetési ára egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr Kapható minden könyveskereskedésben, az ujonnan belépet előfizetők az eddig megjelen 9 számot azonnal megkapják Előfizetési pénz Székely Aladár kiadótulajdonoshoz küldendő Budapest VII. Dob-uteza 14.

Kivonat a városi hirdetőkönyvből.

Föld eladás. Dina Mihály szőlő. Demjan János ugar. Ribárszki Pál 10 hold. Czinkoczkai István 12 hold. Tyaski István szőlő Nvemesok Mátyás 50 hold tanyával. Marsal Sámuelné két szőlő.

Ház eladás. Opauszki Pál 1180. Krajcsi János 809. Opauszky György 1174. Novodomszki György 397. Gyebnar János 352. sz. alatt.

Szerkesztői mondanivalók.

—nk —nak. Az ön — kétségkívül érdekes és eredeti — törekvése, mely szerint költészetének sphaeráiba a természetűd mányokat is felakarja ölelni, teljes méltánylásunkat érdemli ki. Ennek folytán physico-lyrai ömlegéséből izeltől ide iktatjuk az első szrtófát:

Vad, zord idő . . . a barométer
Esőt, vihart föltéte ez;
Nullpont fölött a thermométer
Csak alig 5°-ot jelez.
S míg fönn a felhő-villanyosság
Plusz — és minussza összeér,
Moidingeremnek kékes lángja
Szénélegfeljődést ígér! . . .

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
Mihálfi József.

HIRDETÉSEK.

HIRDETÉS.

A Sas utcában a Léb féle háznál Weiszné asszony-ságnál többféle házibutor szabad kézből eladó. Vevők ott a színhelyen vasasárnaponként délután megnézhetik az eladó tárgyakat, vagy pedig értekezhetnek 2—3 Engel Izidorná!.

FELHÍVÁS!!!

Zongora birtokos urak figyelmébe!
KORIK SÁNDOR
Orgona- és Zongora- készítő

DEBRECZENBŐL,

Ajánlja készleges szolgálatát zongorák ujonnan készítésére, gyökeres javítására és hangolására.

Tartózkodása ideje a legrövidebb.

Tudakozódni lehet Korik János ur házánál, Farkas B. és Társainak fűszer üzletükben,

Nagyutca 10-ik házszám alatt
SZARVASON.

Megjelent!!

és úgy az alulírt cégnél mint minden hazai könyvkereskedőnél és könyvkö-tőnél kapható a

SZEGEDI KÉPES NAPTÁR

XI. évfolyama

az 1885-ik évre

diszes színnyomatu borítékban a következő tartalommal és képekkel ellátva:

1. A fölséges uralkodóház.
2. Évi naptár.
3. Naptári rész.
4. Szeged szab. kir város köztörvényhatóságának tisztviselői és bizottsági tagjainak névsora.
5. A szegedi kir törvényszék, kir. járásbírótság tiszt. személyezése névsora
6. Szegedi gyakorló köz., valamint köz- és váltó- ügyvédek névsora.
7. Szeged szab. kir. város egészségügyi személyzetének névjegyzéke.
8. A százéves jóvendölései.
9. Visszapillantás az 1884. évre (4 képpel).
10. Szelle. idézés. (Vers.)
11. A vásárfa. Népies ebese. élés, írta Palotás Faustin.
12. Épülő Szeged. (3 képpel)
13. Kurátor ur unokája. írta Sz. Kovács Pál.
14. Népdalok
15. Régi nóta. írta Sz. Kovács Pál.
16. Adomák (5 képpel)
17. Magyar- és Erdélyországi országos vásár ok.
18. Üzleti értesítő.
19. Bélyegmutató.

A naptár ára csak 30 kr.

E vállalatot a n. é. hazai közönség becses figyelmébe és pártfogásába ajánlja, — kiváló tisztelettel

BURGER GUSZTÁV és TÁRSA könyvkiadóhivatala,
könyv- és nyomdájá SZEGEDEN.

NAGY PÉNZ-SORSOLÁS.

Ezen legújabb, nagy Hamburg állam magas kormányja által engedélyezett és az összes államvagyonnal garantált pénzsorsolás 100,000 sorsjegyet tartalmaz, melyekből 50,500 sorsjegy tehát, több mint a fele az ide előlalt jegyzeti nyereményekkel helyosztályban folytatódólagosan sorsolás alá kerülnek. A sorsolás alá bocsátott összege, vagyis

9. 290,100 márka.

E nagy pénzsorsolásban kirosztandó nyeremények dustartalma, valamint a pontos nyeremény kifizetés iránti lehető legnagyobb garancia a sorsolásnak mindenütt a legnagyobb kedveltséget biztosítja. E sorsolás a terv határozmányait szerinti külön e célra kinevezett vezérigazgatóság által vezéreltetik és az egész vállalat az állam által ellenőriztetik. E pénzsorsolásnak lényeges előnye abból áll, hogy az összes 50,500 nyeremény már néhány hónap alatt és pedig az egész hét osztály biztosan kirosztatik.

Az első osztály főnyereménye 50,000 márka, emelkedik a második osztályban 60,000 márkára, a harmadik 70,000, a negyedik 80,000, az ötödik 90,000, hatodik 100,000, a hetedik esetleg 550,000, de mindenesetre 300,000, 200,000, márka stb. stb.

Ezen pénzsorsolás eredeti sorsjegyeinek eladására az alóírt két kereskedelmi cég lett megbízva s keretnek mindazok, kik az eredeti sorsjegyek megvásárlásánál részt venni szándékoznak, hogy megrendeléseiket közvetlenül e cégekhez küldjék.

A tisztelt megrendelőik kéretnek, hogy a megfelelő összegeket övzír, m. papírpénzben, vagy levélbélyegben küldjék. A pénz postautalvánnyal is ehet küldeni, vagy kívánára postautalvánnyal is küldetnek sorsjegyek. Az első osztályú nyereményhúzáshoz:

1 egész eredeti sorsjegy csak 3 frt 50 kr. o. é.
1 fel „ „ „ „ 1 frt 75 kr. o. é.
1 negyed „ „ „ „ 90 kr. o. é.

Mindenki az államcímekkel ellátott eredeti sorsjegyet kap és egyuttal a hivatalos sorsolási tervet, melyből minden bővebb nyereményhúzás a húzás napja és a különböző osztályok betétei megtudhatók, a húzás után azonban a megrendelő a hivatalos, az állam címekkel ellátott nyeremény-lajstromot kapja, mely pontosan a nyereményeket illetőleg a kihúzott számokat tartalmazza.

A nyeremények kifizetése tervszerűen és pontosan államgaranciával történik. Ha netalán a megrendelő nem volna megelégedve a sorsolási tervvel, akkor készséggel visszavesszük a sorsjegyeket húzás előtt és visszafizetjük az összeget, kívánára előre is beküldjük ingyen a sorsolás tervét betekintés végett.

Miután ezen új nyereményhúzáshoz számos megrendelést várhatunk és hogy ezek pontosan teljesíthetők legyenek, kérjük a megrendeléseket lehető legkorábban mindenesetre azonban

1884. december 1-je

előtt, az alóírt fősorsolási irodák egyikéhez közvetlenül elküldeni.

M. Stein | Valentin & Co.

Steinweg 5. Königsstrasse 36—38.

Hamburg.

Mindenki nálunk abban az előnyben részesül, hogy a sorsjegyeket közvetlenül és minden közvetítő mellőzésével vásárolhatja, emellett pedig csak a hivatalos nyeremény-lajstromot kapja a lehető legrövidebb idő alatt felszólítás nélkül hanem az eredeti sorsjegyeket és a tervszerűen megállapított árban minden fölfizetés nélkül.

500,000

márka

mint legnagyobb nyereményt, nyújtja a leggyesze-rűbb esetben Hamburg állami állami gantirozott pénzsorsolása, illetve:

- 1 á 300,000
- 1 á 200,000
- 2 á 100,000
- 1 á 90,000
- 1 á 80,000
- 2 á 80,000
- 1 á 60,000
- 2 á 50,000
- 1 á 30,000
- 5 á 20,000
- 3 á 15,000
- 26 á 10,000
- 56 á 5,000
- 106 á 3,000
- 253 á 2,000
- 6 á 1,500
- 515 á 1,000
- 1,036 á 500
- 29,020 á 145
- 19,463 á 200, 150,
- 124, 100, 94, 67,
- 40, 20,

összesen 50,500 nyere, mely még egy díjnyeremény hét osztályban öt hónap alatt biztosan eldöntésre kerül